

Формування соціально-відповідальної політики у Волинській області

У статті здійснено аналіз стану та динаміки показників соціального захисту населення Волинської області. Розкрито сутність поняття соціально - відповідальна політика, запропоновано заходи щодо її вдосконалення та наближення до міжнародних стандартів.

Ключові слова: соціально - відповідальна політика, соціальний захист, соціальна держава.

Andriy Kolosok.

Forming of social responsible policy in the Volyn area

The analysis of the state and dynamics of indexes of social defence of population of the Volyn area is carried out in the floor. Essence of concept is exposed socially is a responsible policy, measures are offered in relation to her perfection and approaching to the international standards.

Keywords: socially is a responsible policy, social defence, social state.

Формирование социально-ответственной политики в Волинской области

В статье осуществлен анализ состояния и динамики показателей социальной защиты населения Волинской области. Раскрыта сущность понятия социально - ответственная политика, предложены мероприятия относительно ее совершенствования и приближения к международным стандартам.

Ключевые слова: социально - ответственная политика, социальная защита, социальное государство.

Постановка проблеми. Від якості планування та реалізації соціально-відповідальної політики залежить рівень життя не тільки соціально-вразливих верств населення, але й усього суспільства в цілому. Оскільки, формуючи соціальну складову бюджету держава перерозподіляє величезні об'єми коштів, тим самим впливаючи як на добробут окремо громадянина так і на рівень соціально-економічного розвитку конкретного підприємства чи регіону. Саме на регіональному рівні можливо дослідити ефективність соціальної політики, її вплив на рівень життя населення, оцінити ступінь відповідальності держави за отримані результати.

Аналіз досліджень і публікацій. Скуратівський В.А. та Лібанова Є.М. соціальну політику визначають як: "систему цілеспрямованої діяльності суб'єктів соціально-політичного життя, сукупність принципів, норм, правил, рішень, дій, спрямованих на забезпечення ефективного, оптимального функціонування та

розвитку процесів соціального буття, насамперед формування та реалізацію соціальних потреб людини та суспільства, забезпечення їх соціальної безпеки”[7].

Мандибура В. О. під соціальною політикою розуміє: “сукупність науково сформульованих ідей, положень та концептуальних підходів (як довготермінового стратегічного, так і короткотермінового, тактичного характеру), що поєднується із системою конкретних дій, заходів, стимулів і механізмів, за допомогою яких практично регулюються соціальні процеси”[1].

Сіленко А. вказує, що це “система взаємодії державної влади, що постійно оновлюється, недержавних структур, самої особистості щодо життєзабезпечення та розвитку людини” [6].

На думку Чистова С. М. соціальна політика – “це складова частина загальної політики, головне завдання якої полягає в розробці та здійсненні необхідних заходів щодо збереження і зміцнення наявного суспільного та державного ладу. Соціальна політика — це система управлінських, організаційних, регулятивних, саморегулятивних заходів, дій, принципів і засад, спрямованих на забезпечення оптимального соціального рівня та якості життя, соціального захисту малозабезпечених верств населення, їх соціальної безпеки в суспільстві” [11].

Садова У.Я розглядає регіональну соціальну політику під якою розуміє: ”специфічну сферу людської діяльності, пов’язану з владою і спрямовану на впорядкування суспільних відносин, розвиток та територіальну організацію відповідних інститутів суспільства на засадах норм конституційного та муніципального права”[5].

Згідно вільної електронної енциклопедії соціальна політика – “це комплекс заходів державного та недержавного характеру, спрямованих на виявлення, задоволення і узгодження потреб та інтересів громадян, соціальних груп, територіальних громад. Мета соціальної політики - створення умов для розвитку та оптимального функціонування соціальних відносин, всебічного розкриття творчого потенціалу людини, її сутнісних сил, досягнення в суспільстві соціальної злагоди і стабільності” [8].

Виділення невирішеної частини загальної проблеми. Однак коло питань,

пов'язаних із організацією механізму соціально-відповідальної політики в сучасних умовах, не набули належного висвітлення і потребують більш детального дослідження. Зокрема, потребує подальшого аналізу зарубіжний досвід соціально-відповідальної політики, механізми співпраці її учасників, процедура притягнення до відповідальності у разі невиконання взятих зобов'язань.

Формулювання цілей статті.

Об'єктом дослідження є соціальна політика у Волинській області та її складові.

Предметом дослідження є показники соціально-економічного забезпечення населення Волинської області.

Метою дослідження є розвиток теоретичних засад соціально-відповідальної політики та формування практичних рекомендацій щодо вдосконалення її нормативного, методичного та документального забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Соціальна сфера стосується кожного і від того, наскільки ефективно реалізується державна політика в даному напрямі, залежить соціальний мир та добробут суспільства.

У 2013 році першочерговим пріоритетом органів соціального захисту населення була діяльність спрямована на реалізацію розвитку соціальних гарантій та їх адресності. Загальний фінансовий ресурс, спрямований волинським родинам на виплату державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та ін. у 2013 році склав 1 мільярд 406 мільйонів гривень, що на 241 млн. грн. або 21 відсоток більше порівняно з 2012 роком [3].

Загалом впродовж року в області державну підтримку отримали 108,3 тисячі родин, в тому числі 9 тисяч – малозабезпечені. За материнську самовідданість, народження і зразкове виховання дітей у 2013 році, відповідно до указів Президента України, 949 жінок отримали почесне звання "Мати героїня" та винагороду на загальну суму 10,9 млн. гривень.

Другим пріоритетом соціально-відповідальної політики є робота з недопущення виникнення додаткової заборгованості із виплати по заробітних

платах працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності та дотримання мінімальних гарантій в оплаті праці.

Завдяки системі моніторингу та контролю за виплатами, заборгованість із заробітної плати у 2013 році скоротилась на 25% (1,3 млн. грн.) порівняно з 2012 роком. Так 1 березня 2010 року загальна сума заборгованості із заробітної плати в області становила 25 мільйонів грн., а кількість підприємств-боржників сягала 113-ти, то на 1 січня 2014 року вона зменшилась на 21 мільйон (у шість з половиною разів) і становить менше 4-х мільйонів гривень на 8-ми підприємствах [4].

Третій пріоритет - це захист найуразливіших громадян та забезпечення соціальної справедливості. В першу чергу - це реалізація соціальних ініціатив, спрямованих на захист дітей з особливими потребами, для створення їм належних матеріальних умов проживання та розвитку.

Зокрема, збільшення у 2013 році розміру надбавки на догляд за дитиною - інвалідом з виключно високою мірою втрати здоров'я дозволила покращити матеріальний стан 993 сімей, які виховують дітей – інвалідів з найтяжчими функціональними обмеженнями. Зростання соціальної допомоги для дітей - сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які мають інвалідність, дозволило підтримати майже 100 таких дітей в області [3].

Важливим досягненням є запровадження надання соціальних послуг з стаціонарного догляду за дітьми інвалідами. Так, в липні 2013 року створено групу денного перебування для дітей з особливими потребами в Центрі соціальної реабілітації дітей-інвалідів Ковеля та Ковельського району.

Також в липні 2013 р. відкрито Центр медико-соціальної реабілітації дітей-інвалідів з денним перебуванням при дитячому відділенні Територіального медичного об'єднання Любомльського та Шацького районів. Розширено можливості відділення реабілітації при дитячому відділенні Ратнівської районної лікарні та збільшено кількість місць у групі для дітей-інвалідів при дошкільному навчальному закладі в м. Камінь-Каширському. Крім того, для підтримки та розвитку цих центрів з обласного бюджету виділено 515 тис. грн. [9].

У 2013 році відбулося 100 відсоткове забезпечення дітей з особливими

потребами технічними засобами реабілітації. Майже 353 тисячі громадян пільгових категорій були забезпечені пільгами на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива та скрапленого газу, на оплату послуг зв'язку, інших, передбачених законодавством пільг та компенсацію за пільгове перевезення. Всього у 2013 році профінансовано пільг на 166 млн. грн.

Протягом 2013 року забезпечувався соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Так в даний час в області проживає 146 тисяч таких громадян. Забезпечено відшкодування вартості придбаних лікарських засобів за рецептами лікарів на загальну суму 6,1 млн. грн., відшкодовано кошти за проведені послуги з зубопротезування на суму 700 тис. гривень. Виділено 8982 путівки на оздоровлення, в тому числі 6690 - для дітей до 58 оздоровчих закладів України, що становить 48,7% від потреби. Повністю забезпечені путівками з числа постраждалих діти – інваліди, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування.

За кошти державного бюджету придбали 4 квартири в м. Горохів, які розподілені між 3 сім'ями, у складі яких виховуються діти, що стали інвалідами внаслідок Чорнобильської катастрофи, та учасником ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Поряд з цим, 4 сім'ям, які відповідно до направлення переселилися з радіоактивно забрудненої території, відшкодовано кошти за самостійно придбане та збудоване житло на загальну суму 721,3 тис. гривень [10].

Протягом 2013 року за рахунок усіх джерел фінансування оздоровлено 719 ветеранів війни та 593 громадянина інших пільгових категорій (інваліди загального захворювання і з дитинства, ветерани ОУН - УПА тощо). На оздоровлення було спрямовано 1,9 млн. грн. з державного та 248 тисяч з обласного бюджетів. За бюджетною програмою «Забезпечення житлом інвалідів війни» придбано 5 квартир у новобудовах Луцька на загальну суму 1,8 млн. грн. Видано 57 автомобілів для пільгових категорій, з них: 22 – за кошти державного бюджету; 21 – автомобіль в якості гуманітарної допомоги, 14 – автомобілів, що були у використанні [2].

Окремо необхідно відмітити зміни щодо максимального наближення послуг до

людей. Зокрема, у 2013 році функціонували 16 виїзних мобільних соціальних офісів, їх спеціалістами було надано 5483 консультацій, що майже у двічі більше, ніж у 2012 році. В 4110 громадян прийнято пакети документів для призначення соціальних допомог безпосередньо за місцем проживання (це майже в три рази більше, ніж у 2012 році).

Для обслуговування населення безпосередньо за місцем проживання, забезпечення оперативного реагування в селищах міського типу: Торчині Луцького та Цумані Ківерцівського районів організовано роботу філій управлінь соціального захисту населення. Ці міні-управління обслуговують густонаселені території району та міста Луцька, у яких проживає значна кількість багатодітних сімей, пільговиків та інших соціально незахищених верств населення.

Торчинська філія працює з жовтня 2012 року та обслуговує населення 15 навколишніх сіл. Цуманська філія відкрита у квітні 2013 року, надає послуги жителям чотирьох селищних та трьох сільських рад, де проживає понад 11 тисяч громадян, із яких 5 тисяч – пенсіонери та інваліди. Відкриття філії у віддаленому районі м. Луцька (район ДПЗ) дало можливість оперативно вирішувати проблеми понад 5 тисячам лучан, що отримують соціальні послуги.

В області функціонує мережа закладів та установ, що надають соцпослуги. Зокрема, працюють 20 територіальних центрів обслуговування одиноких та непрацездатних громадян (терцентр), у яких діють 70 відділень, з яких 17 - стаціонарні; 5 інтернатів психоневрологічного напрямку, 1 з них дитячий, 1 геріатричний пансіонат. У 2013 році ці установи надали різноманітні послуги 52 тисячам осіб [3].

Слід зазначити, що серед інших соціальні послуги отримали 12 тисяч осіб, яким виповнилося 80 і більше років і майже 2 тисячі осіб з п'ятою групою рухової активності, тобто це ті, які потребують постійної сторонньої допомоги.

Протягом 2013 року терцентрами здійснено ряд заходів щодо реалізації Стратегії реформування системи надання соціальних послуг. Запроваджено надання нових соціальних послуг. В територіальному центрі Локачинського району у вересні відкрито нове відділення соціально-медичних послуг, активно забезпечує гарячим

харчування громадян терцентр м. Луцька. Особливої уваги заслуговує впровадження інноваційні моделі соціального обслуговування: відкриття «Університетів третього віку» в територіальних центрах Володимир-Волинського, Маневицького і Шацького районів. У сімнадцятих територіальних центрах функціонують 93 гуртки за інтересами та художньої самодіяльності, клуби активного дозвілля, в яких займалися 5,5 тисяч осіб [10].

У відділеннях соціально-побутової адаптації Володимир-Волинського, районного, Ківерцівського, Луцького районного, Рожищенського і Турійського терцентрів послуги надають 39 соціальних офісів.

В інтернатних закладах на повному державному забезпеченні перебуває 783 підопічних, в Голобському дитячому будинку-інтернаті – 60. Для створення належних умов проживання мешканців будинків –інтернатів з обласного бюджету виділено 3,8 млн. грн., залучено благодійних коштів на суму 553,7 тис. грн.

Важливим моментом забезпечення соціально-відповідальної політики є забезпечення належного рівня заробітної плати та експертизи умов праці. Так у 2013 році середньомісячна заробітна плата в області становила 2580 грн., що на 10 відсотків більше рівня 2012 року. Намітилися позитивні зрушення щодо рівня оплати праці і на міжрегіональному рівні. За рівнем середньомісячної заробітної плати за 2013 рік Волинь на 21 місці із 27-ми регіонів України. Знизилась кількість підприємств, що не дотримуються мінімальних гарантій в оплаті праці. Так, якщо в січні 2013 року таких підприємств було 31, то до кінця року їх зменшилось удвічі – до 16-ти.

В області функціонує Комунальна установа “Центр по здійсненню соціальних виплат” (Центр), який щомісяця забезпечує нарахування, формування, підготовку до друку документів для виплати всіх видів соціальної допомоги, субсидій та пільг у готівковій формі на придбання твердого і рідкого пального палива та скрапленого газу, компенсаційних та соціальних виплат громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, грошової виплати на електропостачання та інших грошових виплат, формування документів на виплату в електронному вигляді та друк всіх паперових відомостей.

Загальний контингент осіб що обслуговуються Центром складає близько 320 тис. чол., середній об'єм щомісячної виплати згідно надрукованих відомостей – 120 млн. грн. З вересня місяця 2013 року, у роботі Центру виникли проблеми пов'язані з несвоєчасним фінансуванням та проплатою перфорованого паперу та розхідних матеріалів необхідних для друку виплатних документів. Це пов'язано з фінансуванням Центру з місцевого обласного бюджету, який через економічну кризу не в змозі забезпечити своєчасне фінансування. Таким чином виникає ситуація, коли через нестачу 10 тис. грн. необхідних для купівлі паперу та картриджів, не можливо виплати 120 млн. грн.

Висновки. Узагальнюючи категорію ”соціальна політика ”, ми пропонуємо окремо виділяти поняття “соціально-відповідальна політика ”, яку слід розуміти як – систему заходів економічного, соціального, екологічного характеру направлених на покращення рівня життя як окремого індивідуума так і соціуму в цілому, що передбачає механізм притягнення стейкхолдерів до відповідальності за не виконання ними зобов'язання.

З метою покращення соціального захисту населення в області та наближення його до міжнародних стандартів соціально-відповідальної політики необхідно:

- здійснювати постійний моніторинг стану погашення заборгованості із виплати заробітної плати;
- посилити адресність у наданні соціальної допомоги через соціальне замовлення, відкриття відділень терцентрів, міні - управлінь;
- активно інтегрувати літніх людей у всі сфери життя, зокрема розвивати мережу ”Університетів третього віку”;
- підтримувати розвиток волонтерства та залучення шефської допомоги;
- розвивати центри денного перебування для дітей з інвалідністю;
- запровадити у райміськуправліннях соціального захисту населення роботу за принципом „єдиного вікна ”;
- з метою покращення оперативності друку відомостей на виплату усіх видів соціальних допомог, передбачити фінансування технічної складової діяльності комунальної установи ”Центр по здійсненню соціальних виплат ” з державного

бюджету, так як це реалізовано у Пенсійному фонді.

Література

1. Мандибура В. О. Соціальна політика держави та її структурні складові // В. О. Мандибура / Аспекти праці. – 2005. - № 7. – с. 13-15.
2. Моніторинг показників соціальної сфери [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>
3. Матеріали підсумкової колегії Департаменту соціального захисту населення Волинської Облдержадміністрації. – Луцьк: Волинське обласне управління статистики, 2014. – 37 с.
4. Постійна комісія з питань соціального захисту населення, охорони здоров'я, материнства та дитинства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.volynrada.gov.ua/>
5. Садова У.Я. Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження і перспективи розвитку: монографія / У.Я. Садова. – Львів: ІРД НАН України, 2009. – 408 с.
6. Сіленко А. Соціальна політика та її пріоритети у перехідному суспільстві // людина і політика. – 2008. - № 1. - с. 16-18.
7. Скуратівський В.А. Соціальна політика / В.А. Скуратівський, О.М. Палій, Є.М. Лібанова. – К. : Видавництво УАДУ, 1997. – 370 с.
8. Соціальна політика [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>
9. Соціальний захист населення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.voladm.gov.ua/>
10. Соціально-економічне становище регіону [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
11. Чистов С. М. Державне регулювання економіки / С. М.Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.— К. : КНЕУ, 2006. — 316 с.